

робить його чимось схожим з щукою. Щелепи судака озброєні міцними іклоподібними зубами, між якими містяться дрібніші. Спина його зеленувато-сіра, черево біле, з обох боків видніються великі сірі плями, які часто утворюють 8–10 правильних повздовжніх смуг. Спинні і хвостовий плавники покриті темними плямами. Вага судака у Дніпродзержинському водосховищі здебільшого 1,2–2,8 кг, інколи зустрічаються особини до 5–6 кг. В інших водоймах його вага може сягати 15–16 кг.

Судак надає перевагу глибокій, протічній і разом з тим чистої воді. Лише молодь цього виду можна зустріти на мілинах, де вони тримаються численними зграйками разом з окунем. Судаки середнього розміру зазвичай тримаються невеликими зграями по 5–10 осіб. Крупні особини ведуть поодинокий спосіб життя.

Нереститься судак здебільшого в травні і навіть на початку червня. До цього часу в нього відростає два помітних ікла. Нерест триває досить довго — 3–4 тижні. Місцями для нересту найчастіше обирається територія з наявними корчами, очеретом тощо. Цей процес відбувається досить своєрідно переважно вночі або на світанку. Дорослі особини розбиваються парно, самка розташовує голову донизу, майже вертикально до дна, і неквапливо випускає ікру, в цей час самець спокійно її запліднює. Після нересту, судаки швидко повертаються на глибину.

За сприятливих умов мальок судака росте досить швидко (за один рік може сягати 0,6 кг). Якщо ж умови не зовсім сприятливі, то ця риба росте набагато повільніше (річний судак може мати всього 20–25 см і не більше як 200 г ваги). Дворічна риба стає статевозрілою і може метати ікру. Середня тривалість життя судака не перевищує 8–10 років.

ОСОБЛИВОСТІ УТРИМАННЯ І РОЗВЕДЕННЯ СВИНЕЙ В'ЄТНАМСЬКОЇ ВИСЛОЧЕРЕВОЇ ПОРОДИ

Косинська І.С.

Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Свиней в'єтнамської вислочеревої породи завезли зі сходу в Угорщину, а потім і в Україну. Порода адаптована до наших умов ветеринарним лікарем з Тернопільщини А. Ногасом.

Порода виведена у В'єтнамі і являє собою зменшену копію звичайної одомашненої свині. Від останньої вона відрізняється не лише розмірами, а й будовою черепа, прогнутою спиною, обвислим животом і мопсовидним рилом. Вага живої дорослої особини — від 80 до 130 кг. Довжина тулубу 100–120 см.

Тварини легко переносять європейські зими. За розмірами — компактні, що дозволяє тримати їх у невеликих приміщеннях, а у фермерських господарствах — по кілька свиней в одному станку.

Навесні, влітку і восени свиней можна випасати на будь-якому травостої. У жарку погоду поруч повинна бути низька посудина з водою. В'єтнамські свині всеїдні, охайні, спорожнюються в одному відведеному місці.

Вони невибагливі до кормів. Об'єм і довжина кишково-шлункового тракту у них більші, ніж у звичайної свині. Вони можуть вільно випасатися, поки дозволяють погодно-кліматичні умови. Швидко

звикають до господаря. Існує думка, що ця порода свиней може харчуватися однією травою. Це не так. Від повноцінності годівлі залежить стійкість організму до захворювань. При правильній годівлі можна отримати свинину високої якості, що має приємний смак і аромат. Раціон годівлі різноманітний, від концентратів — до зеленої трави.

При відсутності пасовищ гарним кормом є будь-яка трава, коренеплоди, гарбузи, що згодовуються з концентратами і кормами тваринного походження. Годують свиней двічі на добу — ранком і ввечері. Перегодовувати цих тварин не рекомендується, тому що це знижує якість м'яса, погіршуються і репродуктивні функції тварин.

Гарними кормами є зелена трава, коренеплоди (буряк, морква і картопля), що згодовуються з концентрованими кормами і кормами тваринного походження. Як базовий корм підійде комбікорм, але бажано не свинячий — він схиляє до повноти, а кролячий, котрий по складу цілком відповідає потребам цих свиней. Можна годувати тварин вареною кашею чи мішанкою, у яку повинні входити ячмінь, кукурудза, просо, горох, пшеничні висівки й соняшниковий шрот, а також рибне борошно, кормові дріжджі, м'ясо-кістяне борошно, ну і, звичайно, ряд вітамінів, необхідних для повноцінного і здорового розвитку тварини. Для здорового травлення їм необхідні яблука, морква, банани, каша з цільного вівса, сир. Їдять вони і корм для собак. Їжу ні в якому разі не можна солити. Свинки-в'єтнамки прожорливіші кабанчиків, часто випрошують. Але сильно балувати їх не варто. Від перегодовування міні-поросята витягаються в довжину і набирають зайву вагу.

Менш сприятливі до хвороб, ніж інші вітчизняні та зарубіжні породи свиней. При правильному утриманні і годівлі свині відрізняються гарним здоров'ям і мають стійкий імунітет до різних хвороб, практично не хворіють. Однак дуже чутливі до протягів, тому приміщення, де містяться тварини, повинні бути сухими і теплими.

М'ясо траводних свиней ніжніше, соковитіше, і з прожилками жиру. За кольором не відрізняється від м'яса звичайних свиней, але більш смачне. Сало товщиною 2–5 см, м'якше, ніж у домашніх свиней, із прожилками м'яса. Дуже смачне, нагадує почеревину м'ясних свиней, але ніжніше. Реберна частина як у кроликів.

Завдяки короткому періоду вагітності (116 днів) і лактації (3–4 тижні), одна свиноматка в рік пороситься 2,5 рази. Поросята народжуються масою 350–500 гр., вони досить рухливі, через дві години після народження не потребують до себе особливої уваги. Живуть свині до 30 років.

Завдяки компактним розмірам і неординарному розуму багато жителів західних країн дуже люблять свиней цієї породи і тримають їх у квартирах як домашніх тварин. Вони прив'язуються до свого господаря, легко звикають до клички і під час прогулянки поводяться спокійно. Їх навіть привчають ходити на повідку і виконувати команди.

В'єтнамські свині дуже кмітливі і розумні тварини, мають доброзичливий характер. Охайні. До чистоти привчаються дуже швидко. На великих подвір'ях уживаються практично зі всіма видами тварин. З людиною можуть жити поряд в невеликих квартирах і швидко стають так званими „членами сім'ї“.

Поросята міні-піги дуже швидко звикають до розпорядку дня, що значно спрощує догляд за ними, швидко звикають до господарів. Агресії, як у собак, у свиней практично не зустрічається, але образи запам'я-

ятовують надовго. В'єтнамські карликові свині допитливі і виявляють цікавість до всього що відбувається навколо. Від постійної одноманітності можуть занудьгувати, що може привести до невротичних захворювань, але це трапляється рідко. У таких випадках необхідно урізноманітнити їх побут, більше гратися з ними або купити їм цікаві іграшки.

В'єтнамські свині чудово дресируються. Вони можуть виконувати різні циркові трюки. Та і самі тварини виглядають елегантно і екзотично.

ЗАЛИШКИ ГІГАНТСЬКОГО ОЛЕНЯ У ПАЛЕОНТОЛОГІЧНІЙ КОЛЕКЦІЇ ПОЛТАВСЬКОГО КРАЄЗНАВЧОГО МУЗЕЮ

*Лавріненко А.А.
Полтавський краєзнавчий музей*

Серед численних природничих колекцій Полтавського краєзнавчого музею значне місце посідає палеонтологічна збірка викопних тварин льодовикового періоду.

Найбільшу групу у ній становлять кістки мамонта. У значно меншій кількості представлені залишки оленів: гігантського або великорогого (*Cervus megaceros Giganteus Blumb*), європейського або благородного (*Cervus elaphus*), північного (*Rangifer tarandus*), та їх близького родича — лося (*Alces alces*). Систематизація їх ґрунтується, в основному, на особливостях будови рогів, але вони дуже мінливі навіть в межах одного підвиду [1; С.83].

Про походження гігантського оленя існує декілька версій. За однією з них, він бере початок від форми з невеликими рогами (*Megaloceros giganteus antecessens*), розповсюдженій у лісах та степах [2; С.87]. Залишки викопного оленя найчастіше знаходять у торф'яниках, поблизу рік, озер та боліт. Великий розмах рогів заважав йому жити в лісі, а в степу тварині не вистачало б корму, який змінювався у відповідні сезони. Скоріш за все, гігантський олень був поширений на луках, порослих чагарниками та перелісками [3; С.38]. Великі розміри тварини були вражаючими. У висоту він сягав 2,5 метри, його роги важили 35–40 кілограм і нагадували роги сучасного лося. Відстань між верхніми їх кінцями часто досягала 3 м [4; С.69]. До наших днів цей вид не зберігся, але у давніх переказах інших народів є згадки про нього. Так, у „Пісні про Нібелунгів” він зустрічається під назвою „лютий тур” [5; С.27].

Хоча палеонтологічні рештки вище названого виду в межах Полтавщини траплялися здавна, все ж вони не завжди були опрацьовані і визначені науковцями. Часто, як і зараз, це були випадкові знахідки. Під час експедиції В.В. Докучаєва (1888–1894 рр.), та зі створенням Природничо-історичного музею у Полтаві (1891 р.), вивченню палеонтології та геології краю почали приділяти значно більше уваги.

Характерна особливість викопних решток — нерівномірність поширення по території області. Але простежується їх локалізація на терасах річок, біля боліт, на місці сучасних гранкар'єрів. Оскільки вивченням природи краю займалися дослідники різних установ, то викопні залишки оленів зберігаються не лише в краєзнавчих музеях області, а й в різних наукових закладах України та Росії.